

Behandeld door

Functie

Bezoekadres Juliana van Stolberglaan 4-10
Den Haag

Telefoon 0900 – 88 44

E-mail

Ons kenmerk KNP14001460

Uw kenmerk 2014-0000361278

Datum 18 augustus 2014

Bijlage(n) geen

Pagina 1/3

Retouradres: Postbus 17107, 2502 CC Den Haag

De minister van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties, de heer dr. R.H.A. Plasterk
Postbus 20011
2500 EA DEN HAAG

VERZONDEN 18 AUG. 2014

Onderwerp Consultatie Wet voorkomen misbruik Wob

Excellentie,

Op 22 juli 2014 heb ik kennisgenomen van uw consultatieverzoek inzake de Wet voorkomen misbruik Wet openbaarheid van bestuur (Wob). In uw adviesaanvraag geeft u aan dat snelle maatregelen tegen misbruik van de Wob gewenst zijn en u daarom ook een kortere consultatietermijn hanteert dan gebruikelijk.

U stelt de volgende drie maatregelen voor:

1. Bij een gegrond beroep wegens niet tijdig beslissen op een Wob-verzoek wordt de termijn om een nieuw besluit te nemen niet per se gefixeerd op twee weken zoals het eerste lid van artikel 8:55d van de Awb thans bepaalt;
2. Bij een gegrond beroep wegens niet tijdig beslissen op een Wob-verzoek én de indiener van het beroepschrift onvoldoende heeft meegewerkt aan het bereiken van overeenstemming over de beslistermijn, kan de rechter bepalen dat het bestuursorgaan het griffierecht niet hoeft te vergoeden aan de indiener en/of geen proceskostenvergoeding hoeft te betalen aan de indiener;
3. De bepalingen omtrent de dwangsom bij niet tijdig beslissen zijn niet langer van toepassing bij beschikkingen en beslissingen op bezwaar op grond van de Wob.

Ik kan het door u ingediende wetsvoorstel van harte ondersteunen en spreek ook de hoop uit dat de voorgestelde maatregelen op korte termijn ingevoerd kunnen worden. Ik zal u daarbij nog wel een aantal punten in overweging geven nadat ik even kort bij de aanleiding voor dit voorstel stil heb gestaan.

Aanleiding

In de brief namens het korpsbeheerdersberaad en de raad van korpschefs van 27 september 2012¹ wordt een aantal knelpunten benoemd bij het afhandelen van verzoeken op grond van de Wob en daarmee ook met aangelegenheden betreffende de Awb zoals de dwangsommen, proceskostenvergoedingen en (elektronische) bereikbaarheid.

¹ In reactie op het Wetsvoorstel aanpassing Wob.

Verzoekers – of veelal adviseurs van adviesbureaus op basis van 'no cure, no pay' – trachten te bewerkstelligen dat niet-tijdig of slechts met grote moeite (correct) kan worden beslist en dat daarmee aanspraak gemaakt kan worden op ofwel een dwangsom wegens niet tijdig beslissen of het verkrijgen van proceskostenvergoedingen in bezwaar en beroep. Deze potentiële inkomsten overstijgen veelal de kosten (of bijvoorbeeld de hoogte van een verkeersboete) en in combinatie met het gegeven dat er altijd wel iets te vragen is en dit relatief vormvrij is, maakt dat een vergelijking met een loterij met gratis loten voor de hand ligt en er ook altijd genoeg ruimte op deze 'markt' bestaat voor nieuwe toetreders. Dit maakt dan ook dat er een gerechtvaardigd onderscheid gemaakt kan worden om enkel in het kader van de Wob de dwangsomregeling af te schaffen en niet ook voor andere wetten.

Een en ander laat overigens onverlet dat de overheid zorgvuldig dient te handelen en voortvarend dient te besluiten. Ook zonder dwangsom lijkt dit middels de beroepsprocedure voldoende verzekerd te zijn.

Reactie op uw maatregelen

Het voorgaande laat onverlet dat op ieder verzoek óf verzuimherstel geboden moet worden óf een (tijdig) besluit dient te volgen en zoveel als mogelijk ook direct een besluit dat de heroverweging in bezwaar kan doorstaan om te voorkomen dat aanspraak gemaakt kan worden op een proceskostenvergoeding. Met uw derde maatregel neemt u een belangrijke prikkel weg voor verzoekers om ook maar eens 'een kansje te wagen' om een dwangsom te verdienen en spreek ik de hoop uit dat daarmee de instroom van oneigenlijke verzoeken ingedamd wordt.

Ten aanzien van de andere twee maatregelen wil ik u het navolgende in overweging geven.

Zoals ik deze maatregelen interpreteer, zien deze maatregelen uitsluitend toe op omvangrijke verzoeken en het feit dat in dat soort gevallen de beslistermijn niet of nauwelijks kan worden gehaald en er nog geen besluit is genomen op het moment dat de rechter een oordeel velt. Ik ben bezorgd dat met deze beperking niet tegengegaan kan worden dat ook andere verzoeken waarbij door de wijze van indiening nog steeds de beslistermijn niet gehaald kan worden alsnog via een beroepsprocedure aan een proceskostenvergoeding kunnen komen. Deze situaties omschrijft u ook in uw inleiding in de memorie van toelichting.

Ik zou u in overweging willen geven om in het voorgestelde artikel 12a eerste en tweede lid van de Wob de frase "de omvang van" te schrappen en tot uitdrukking te brengen dat u van oordeel bent dat ook wanneer een verzoeker op een andere wijze geen medewerking verleent geen aanspraak kan worden gemaakt op een vergoeding van het griffierecht en/of een proceskostenvergoeding.

Aanvulling

Zoals ik in de aanleiding al heb aangegeven, wordt naar mijn oordeel de huidige problematiek met de Wob veroorzaakt doordat de inkomsten in potentie zodanig kunnen zijn dat er altijd nieuwe toetreders tot deze 'markt' zullen zijn. Door het schrappen van de dwangsom pakt u dit perverse neveneffect aan. Ik zou u daarnaast in overweging willen geven om ook de relatie tussen de Wob en het Besluit proceskosten bestuursrecht (het Besluit) tegen het licht te laten houden. Eenzelfde discussie speelt ook rondom geschillen over waardebeoordelingen van woonhuizen (WOZ).

Op basis van het Besluit dienen vergoedingen te worden verstrekt in bezwaar en beroep als een verzoeker in het gelijk wordt gesteld en deze vergoeding start bij €487,00 per proceshandeling.

Gelet op het groot aantal bagatelzaken en het gegeven dat in dit soort zaken er geen sprake kan zijn van een persoonlijk belang (de Wob vooronderstelt een algemeen belang) pakt deze vergoeding onredelijk gunstig uit en houdt hiermee kennelijk ook een markt in stand waar bureaus op basis van 'no cure, no pay' van kunnen leven. De benodigde expertise om tegen besluiten op grond van de Wob op te komen, is nagenoeg nihil. Het gaat enkel om vragen of bepaalde documenten wel of niet zijn verstrekt en/of het belang van openbaarheid moet wijken voor een van de belangen zoals opgenomen in de artikelen 10 en 11 van de Wob. Hetgeen in artikel 7 van de nota van toelichting bij het in de consultatie voorgelegde Besluit proceskosten WOZ wordt geconstateerd, is hier dan ook aan de orde.

Ik zou u in overweging willen geven om procedures op grond van de Wob in het Besluit proceskosten bestuursrecht te scharen onder de situatie zoals genoemd in de bijlage onder B2.1. Dit betekent dat de vergoeding in beginsel €243,00 bedraagt. Deze wijziging is mijns inziens eenvoudig en op korte termijn door te voeren, nu het Besluit proceskosten bestuursrecht jaarlijks wordt herzien. Bij de eerstvolgende wijziging voor 1 januari 2015 zou dit aspect al meegenomen kunnen worden.

Het Besluit proceskosten bestuursrecht voorziet in een afwijkingsbevoegdheid wanneer deze matiging gelet bijvoorbeeld op de omvang onbillijk zou uitpakken en deze bevoegdheid zou voor die gevallen gebruikt kunnen worden.

Tegen dit voorstel kan ingebracht worden dat een bestuursorgaan dan maar geen fouten moet maken. Hierbij wordt echter opgemerkt dat anders dan bij specifieke wetten er bij Wob-verzoeken geen belang hoeft te zijn. Zolang er verzoeken worden ingediend, kunnen daarmee procedures aanvangen met als doel proceskostenvergoedingen op te strijken.

Relatie met initiatiefvoorstel Wet open overheid

Ik onderschrijf uw opmerking dat de huidige problematiek zodanig is dat niet gewacht kan worden op het voorstel van GroenLinks en D66. In dat voorstel wordt immers ook voorzien in maatregelen om oneigenlijk gebruik tegen te gaan. Nu dat voorstel echter een veel breder karakter heeft en ook allerlei andersoortige verplichtingen met zich meebrengt, acht ik het met u wenselijk dat deze wijziging van de Wob wordt doorgevoerd vooruitlopend op de behandeling van het initiatiefvoorstel.

Hoogachtend,

mr. G.L. Bouman
korpchef